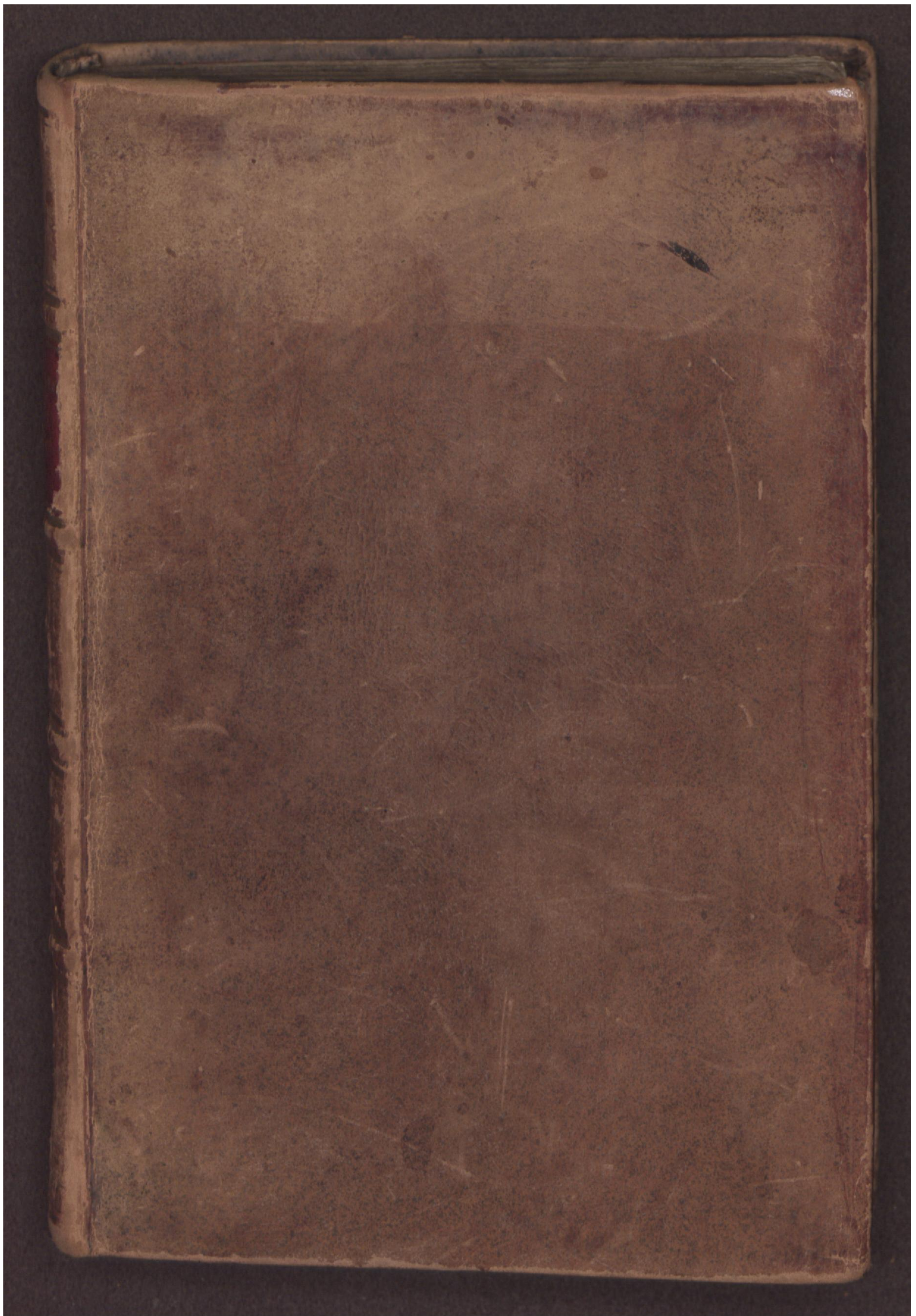
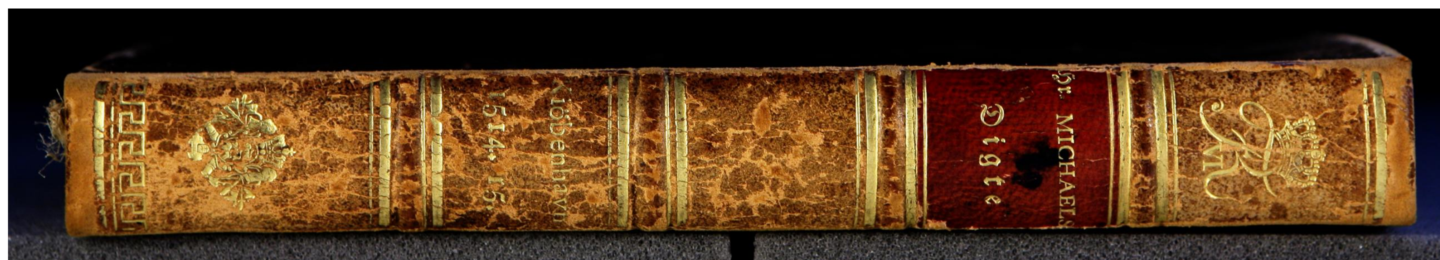
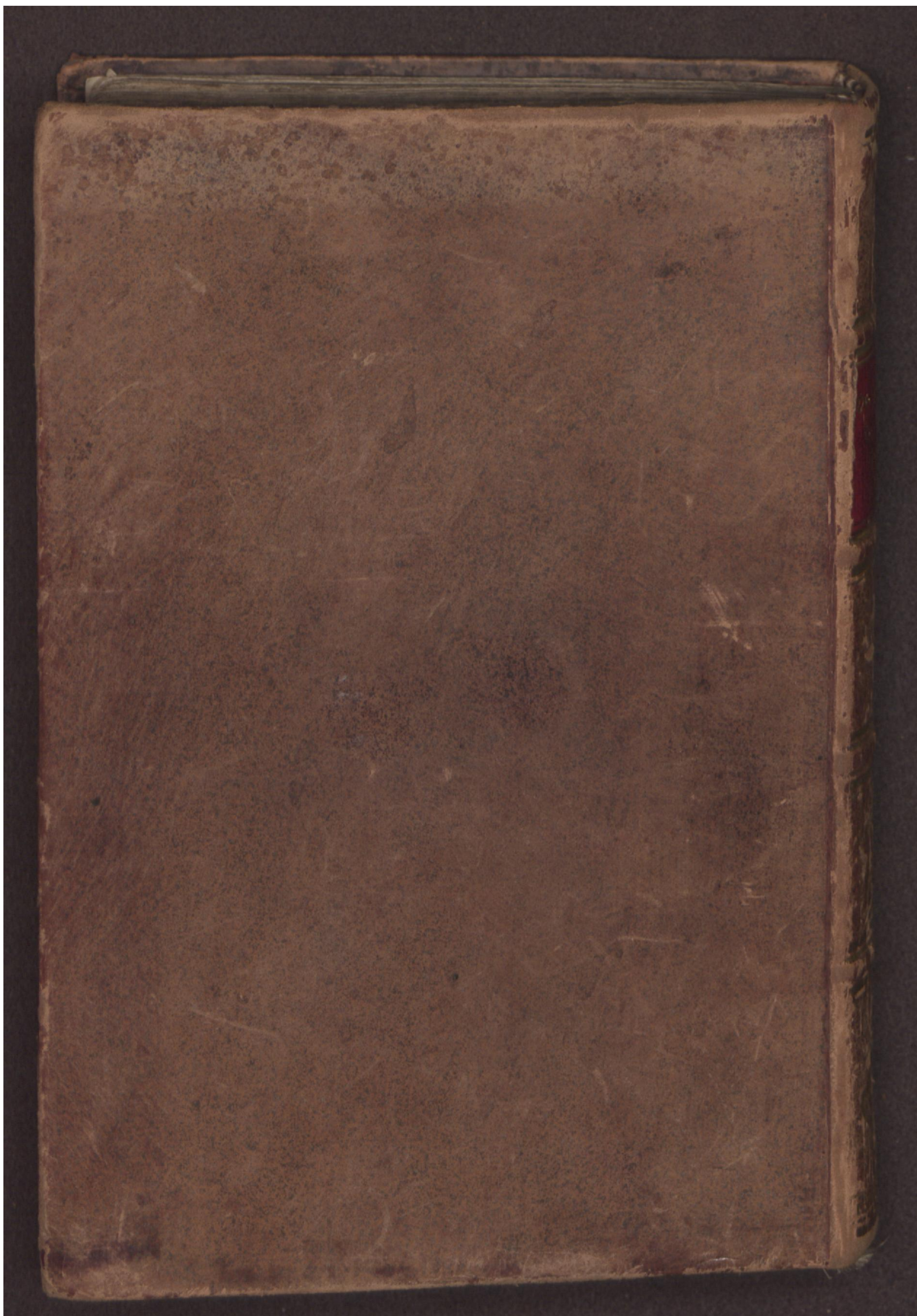

Erasmj Lætus

De creatione reruз.

¶ Har begyndher en lidhen bogh. Hwilcken
ther tractherer och vnderwijs mз stor løst hwar
ledz gud fadher aff førstha begyndelsa haffuer al
ting sckapt. Och huarledz dieffuelen hā beswegh
wora førstha forelderna Adam och Euam. Mз
en subtilig forklaring: hwarledz forbeneffndha
Adam och Eua the bleffua vtdreffna aff paradis
stray effther syndhñ. Och hwad plagher thm̄ si
dhen offuer gick for syndzens sckyld.

Erasmij Laurencij 1514 [illegible]

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Thz sculla alla manniscka faa at widha
hwi gud hã schaptha aff ewigha tidha
Onathwrligha ting ath bliffua
En sag war thetta som ieg forstaar
och scriffthñ sigher och saffn aff gaar
syna gaffuer wildha han thiñ giffua

Han sckaptha først himelan mz eth ord
planether: och soel: och angla: och iord
gaff thiñ nathwrligha gaffua
Planether reghera først himelens lob
til thiñ satther gud al mannisckens hob
the sculla thiñ styra och haffua

Solan er klaer och møghz warm
hwn leener siwgdom: driffuer bort stoer harm
thz er hennes synderligha gaffua
Hwn locker vp vrther: och iordzens grødha
hwn sckrider paa himelen vthñ mødha
baadha nath och alla daffua

Maanan han sckÿn om nattha tÿd
at alla sculla see baadha hist och hÿd
om natthen som plagha at fara
offuer waud: paa land: som sancka theres fødha
at thiñ scal inthz hinder mødha
the sculla sig tagha til wara

Maanen driffuer dugghen for soolan need

affsckvan til iordhñ hwn glades ther wedh
hwn kølnes aff soelsens bryndha
The sckadeligha yrther i marken staa
nar maanen han sckener the snart forgaa
och wordha saa gansckа tyndha

Iordhñ scal fødha baadha folk och fæ
mz frwcht: mz yrther och fawra træ
gud haffuer begaffuet swo hanna
At alla creaturer paa iordhñ gaa
baadha wildha och tãma: stora och smaa
fran andhz kan man them kanna

Yrthar haffuer gud giffuet møghñ krafft
ther mz bekandes hanss guddoms macht
samaledes och dyrabara steena
Thñ gud som nw i himelen boer
han haffuer och sckapt.ix.angla koer
ther loffues han fora alleena

Mod hãnñ siwngha the lossens sang
tidhñ er thm̃ ræt aldrig lang Isa.vi.
manniscskan sculla the och gøma
For waadha: som dieffuelan kasther vpaa
mellom oss och thm̃ the ydelighñ staa
the ladha thm̃ thẽ til søma

The gøma och baadha lijff och sial
tian thm̃ hwar dag tha gør thu wal

mz almessa och thina bøna
Hoes tig staa the vti thin død
fealsa tig fran diefflan och halffuedes nød
the kwndha tig tha wal løna

❡ Nullus autem homo presumat inuestigare. Cur deus hominem quem sciebat esse casurum: voluit creare. Cur etiam ipsos ãgelos creare voluit: quorum casum certissime sciebat. Et quare cor pharaonis voluit indurare: cor autem marie magdalene ad penitentiam mollificare. Quare petro se ter neganti contritionem immisit: iudam antem in peccato desperare dimisit. Quare vni latroni gratiam conuersionis inspirauit: et socio suo gratiam dare non curauit. Quare vnum peccatorem trahat: et alium non trahat. Nullus quantumcumqz prudens inuestigare presumat. Hec enim dei opera et hĳs similia: humanis ingenĳs sunt inscrutibilia. Huiusmodi questiones paulus breuiter soluere videtur dicens. Quem enim wlt indurat deus: et cui vult miseretur.

Før gud sckaptha encthñ himel eller iord
tha sckaptha han angelan mz eth ord
luciferum mz andra flera
han gaff hãnũ fawerhed for thm̃ alla
gudz handhewarck matha the hãnũ wal kalla

wÿſdom fick han och mera

End noghñ anghal i angla koer
thz giordha gud ſom i hĩmarigha boer
ſlig ara fick han at nydha
Dog han war wÿs och deylig ſcapt
han ſckiøttha ey han ſculdha bliffua fortapt
mod gud han tordha brydha

En tancka fich han hwu war ey god
at han wildha gøra gud i mod
ſwo ſaghda han til ſig eena
J øſther wil ieg ſattha myn ſtool
deglighera er ieg end noghñ ſool
gud wiſtha huad han mwna myena

Han lignedha ſig gud ſom hãnũ hadha ſckapt
i ſama ſtwud bleff hã fortapt Iſaie.
ſckaat ned aff hĩmerigha xiiij.
Mz mãgha ſcock angla mz hãnũ wildha wara
i halffuedes ild:nw brandha the thara
forſcaptha i dieffla ligha

Sõma i wadharet:ſõma fuldha i wand
ſõma i iordhen:och ſõma paa land
folk gøra the nw ſtoer ſckadha
For ſyndhñ ſlogha the alla manniſcka i hial
thz kwndha wal fylgha rat och ſckial
wildha gud thm̃ raadha ladha

The mwgha togh inghn̄ sckadha gøra
ey noghn̄ tijd wed manniskan røra
togh the ara ondha och leedha
Thn̄ godha anghel staar ther i mod
the mwgha ey røra huarken hand eller fod
swo spagher han theres wredha

Thē lucifer war aff himelan sckaath
for han wildha gøra gud spee och spaath
och wildha wara herrēs ligha Apoc.xii.
Gud scaptha strax halffuedha:och adam mz
och swo paradijs thn̄ løstugha stad
som lignas wed himarigha

I ebron tog gud en klamp aff iord
och sckaptha aff adam mz syna ord
bewistha syn guddoms ara
Sidhn̄ gaff han hānū lijffsens andh
togh han war sckapt aff iord och sandh
eth manniscka sculdha han wara

Gud leddha hānū indh vti paradijs
thē giordha han adam møghz wijs
offuer alla som han wildha sckaba
Gaff hānū syna fam vtwarthes sind
at bliffua vdødelig ladha han paa wind
thz kwndha han snarlighn̄ taba

Forunwmstig war adam aff guddoms macht

han wistha alla ytthers dygd och karacht
thē til alla dyrabares steena
Alla creaturer som gud skob thara
kalledha adam theres herra at wara
the stodha for hānū alt eena

Han giordha thm̄ alla nyttha och gaffn
och gaff thm̄ alla theres naffn
som the kalles nw at hedha
Fugla i luchthn̄ och fiska i flodha
the tuchthalighn̄ alla for adam stodha
slig ara wildha gud hānū wedha

Farer bort sagdha adam och faar ether fødha
henna sculla i sancka forwthn̄ mødha
i sculla hwar andhra kanna
J sculla wordha flera end i nw ara
al wardzens hedher thn̄ sculla i bara
thz sigher ieg ether for sanna

The bøghedha thm̄ ned for adams knaa
baadha fugla och fiska:och dywr och traa
the foora swo borth til ligha
Theres fødha at hantha paa marck och land
somma foora i thz kaaldha wand
fran adam mwna the tha wigha

En søffn kastha gud paa adams krop
sckaptha aff hanss reffbeen før han stod op

en qwindha vtaff hanss sidha
En iomfrw bleff eua i paradijs
tog war hwn ey som adam wijs
thz sculla i alla widha

Gud spwrdha adam: huad thz mwna wara
som han haffdha sckapt: och tha stod thara
thz wildha han aff hānū widha
Adam han bøvedha syt hoffuet och knaa
han sagdha: thz er thz fagherstha faa
at leffua vti thessa tidha

Thz er myt kød: baadha blod och been
myn høstrw kaldes hwn forwthn̄ meen
baadha willa wij samen bliffua
Thn̄a qwidha thu sckaptha: och mig staar nar
o herra huar ieg haffuer henna kar
madhn̄ wij mwgha samen liffua

The wara tha nøgna baadha hwn ach han
adam war sckapt en møghz stoer man
gud mwna thz swo behagha
Vødøeligha sckaptes the baadha at wara
the haffdha hwer andra och møghz kara
the sculdha leffua mangha dagha

Gud tog stray adam och euam om hand
och bandt thm̄ samen mz achtha scaps band
han haffdha thm̄ gantza kara

Han leddha thm̄ hijst han leddha thm̄ hyd
offuer paradijs i then sama tijd
theedha thm̄ paradises ara

Eva huad hedher:huad ara:huad føyd
gud gaff them baadha i paradijs frøyd
thn̄ kwndha the lidhz sckiødha
Uardzens modgang sculdha the ey haffua
ey helder och taala dødzens plaffua
ey syrgha for theres fødha

Ualløst och gladha haffdha gud thm̄ giord
swo klaer war paradises iord
som noghē cristal kan wara
The yrther ther stodha haffdha krafftig lwcht
aldrig saa nogher swo løstalig frwcht
som traena the mwna bara

Rabbi zacha.
in glo geū.ij.

Som klaresstha sølff paa iordhen war
wara bullind aff traena som frwchthn̄ bar
the grena wara sckiøna met alla
Som sculdha bara blomsther i theres tijd
och iordzmaanen hwn war gansck a wijd
huar sød lwcht mwna ther falla

Løffuena wara som eth sckinendha gwld
aff løstugha fogla war paradijs fwld
the siwngha thē alla til ligha
zacharias sigher:iordmaanz war swo stort

som gud hā haffdha for adā giort   Nota.
som fira konningha righa

Adam war nøghen och eua mz
ther the wara i thē løstaligha stadh
och blwa(de)s thz ev mz alla
Gud sagdha til thm̄ mz tucht och ara
har sculla i baadha samen wara
wachther ether ati ey falla

Gud sagdha til adam mz syna ord
betanck huad ieg haffuer mz tig giord
om thu kant thetta sckiødha
Adam bliff stadig i thin troo
tha scalt thu har ewinnelighē boo
forwthē ald wardzens mødha

Gud leddha hānū til thz wijsdoms traa
mod thz bøvedha adam syna knaa
och spwrdha huad thz mwna wara
Thz er thz traa swaredha gud igeen
som thu scalt fly forwthē meen
wilt thu nydha hedher och ara

Thē frucht som paa thē abildha staar
om hwn vti thit legoma gaar
fuld dyra scalt thu thz købe
Tha scalt thu døø och flera mz
och ryma thenna løstaligha stad

aff paradijs skalt thu løba

The abla ara gansicka fawra at see
hwo thm̄ wil sinagha: fangher ewight wee
thz wil teg ether raadha
Sømer wal ethert siwn: forwarer ethēs hander
thn̄ sødma lader ey gaa gēmen ethēs tander
forwarer ether har fora baadha

Stray bleff gud bortha the wistha ey hwaar
the stodha baadha eena som sckreffuit staar
wistha ey huad the skuldha gøra
Dieffuelen kom gangendes i oerma ligha
mz swodant sckial han wildha thm̄ swigha
syn konst lod han them høra

¶ Nota. Inter omnes bestias quas creauit deus
Quoddam genus serpentum formauit: quod e-
recte gradiebatur: et caput virgineum habebat.
In vnum illorum deceptor: mille artifex intra-
bat: et per os eius loquēs: verba deceptoria mu
lieri enarrabat. Hoc dicitur in Speculo huma-
ne saluationis: in principio.

Til qwindhn̄ gick han mz falscka list
hwad sagdha gud ether: sig mig thz wist
hwn kwndha ey staa for ordha
Hwn sagdha: adha wij aff løffsens traa
mod hwilcket adam bøyedha syna knaa

tha sculdha wij dødhaligha wordha

Ney sagdha dieffuelan thz kan ey wara
til ewig tijd bliffua i wal hara
the ord thz war hanss gaman
J sculla och aldrig bliffua dødha
mz syna ord wildha han ether hødha
i fred bliffua i har saman

Som andra gwder bliffua i tha wisa
och sculla har wara mz roo och lisa
eua: wilt thu mig lydha
Jeg wil tig kandha godha raad
myna ord holt ey for spot eller haad
offuer gud scalt thu wal bydha

Aff dieffuelan lockedes hwn til at adha
al manniskens køn maa ther wed gradha
for dødhen wij sculla lidha
Mod dieffnelan rachtha hwn wd syn hand
bleff sweghen aff thȳ ondha mand
aff abled wildha hwn bidha

Dieffuelan brød ableth aff then qwist
och fick thz qwindhen mz møghel list
Awi huar thz war ildha
Thz stycka hwn beed thz ood hwn op
fuld dyra køptha hwn thz paa syn krop
wor gladha mwna hwn swo spildha

¶ Notandum. q[uod] tentator non dixit. Eritis sicut deus: sed sicut dij. At si nec gula nec auaricia: nec superbia deiceret eos: saltem in errorem incredulitatis: vt plures esse deos crederent inducere proposuit: vt et sic deicerentur.

Adam fick hwn thn andhn deel
som hwn beed aff och war ey heel
bad hānū ligherwijs swo gøra
Adam bleff strax baadha bleeg och rød
thz bidh thu beest thz wordher wor død
abled wildha han ey røra

Thi adam tanckthа grandgiffualig paa
huad andha thz bid thz sculdha faa
stor ratzla bar hā thē fora — Rab. isaac. gen̄ iij in glo.
Dieffuelē sagdha: adā asthw rad
alla ting are wnder thina fødher trad
som the tilforen wora

Tag ablet aff qwindhn: och bid fuld sagt
meer end thu haffuer tha faar thu magt
ieg mveen thu sculdha mig kannna
Som andra gwder tha bliffua i wijsa
alla ting gud sckaptha sculla ether prijsa
swo sagdha ieg før til hanna

Adam om thu gør henna i mod
wed mand thu faar thz aldrig bod
thz scalt thu wissalighn widha

See huar faffuer hwn fora tig ſtaar
hwn ſialdhen aff thin amindelſa gaar
gud ſckaptha henna aff thin ſidha

Adam ſaa mz nathwrlicht ſckial
hwn war fortapt thz wiſtha han wal
och alla qwindfolk mz hanna
Som gud wildha ſckaba effther adams tijd
offuer al wardhn̄ baadha hiſt och hijd
adam kwnna thz wal kanna

Han vnckedha ſig offuer thz creatwr
tog han war ſtarckara end noghn̄ mwr
mz henna wildha han iw falla
Han beed paa abled giordha gud i mood
Deſſ war wij faa thz aldrig bood
ſwo ildha mwna han oſſ halla

Notanduz. Adam et eua in trib⁹ vicijs pecca
uerūt. Primo in gula: qn̄ fructū comederūt. In
ſupbia qn̄ voluerūt ſiles eſſe deo. In auaricia qn̄
cupide volebāt ſcire bonū et malū.

Han bant oſſ til thn̄ ewigha død
til wardzens kwmmer och ſorg och nød
och pyna foruthn̄ andha
Gud war oſſ førra blid och hwld
har taala wij hwngher: tørſt: fraaſt och kwld
ſlig nød wil wardhn̄ oſſ ſandha

B ij

Sidhn̄ ſtaar oſſ fora ſtoer vnckalig nød
wij ſculla alla thaala thn̄ beeſcka død
gud raadha huar tha wil gangha
At faa thn̄ gladha ſom ev forghaar
ſom møghz i ſckriffthn̄ ſckreffuit ſtaar
thz wordher oſſ gantza bangha

Nw mwgha i høra huad plicht the fingha
thn̄ tijd the mod gudz bwdord gingha
lodha thm̄ aff dieffuelan ſwigha
Blwſel war thn̄ førſtha plaffua i.
ſom the ſculdha baadha for ſyndhn̄ haffua
fran gud matha the ſidhn̄ wigha ij.

Mz kooſtaløff ſckiuldha the thm̄ baadha iij.
blāth paradiſa traa fuld raadha the ſaadha
the wiſtha ev theres fødha
Tørſt och hūger giordha thm̄ ſtoer meen iiij.
gudz naadha kwnna the ev faa igeen
paradijs miſtha førſt ſyn grødha

Thn̄ wijſdom gud haffdha adam giffuet
haffdha han beholdhz: och haffdha bliffuet
vſmitthz: aff ſyndzens mødha
Tha wiſtha han meer aff guddoms krafft
end alla doctores ſom gud haffuer ſcafft
gud wildha hānū thz fforødha

Lengher at brugha thn̄ dyra gaffua v.

wildha gud sidhā sialff thā wijssdom haffua
sckifftha hānū framdeles alleena
Blant folk och diwr efther theres køn
delar gud thā wijssdom som ieg kan sckiøn
hoes ord och dyra steena

Adam faarstod sig inghalondha
ther effthē meer end nogher bondha
wistha ey huad han sculdha gøra
The fawra traa som i paradijs stodha vi.
at giffua theres grødha the stray aff lodha
ey fwgla kwndha adam høra vij.

Som førra siwngha til alla tidha
hoes hānū wildha the ey langher bidha
och hānū rath inthz sckiødha
The fawra diwr som tāma wara før viij.
løba tha baadha synder:och østher:och nør
ey wildha the adam mødha

For han haffdha ildha mod thī giord
the wildha ey langher høra adams ord
the hānū alla forsinaadha
Diwr och fwgla som gud haffdha scapt
the wistha wal adam war fortapt
sorgffwldha the alla saadha

Besyrgedha adams stora fald
the wildha tog lydha thera sckaberes kald

och gøra huad han thm̄ baadha
Jordzmaanz som føra war klart och sinwcht
bleff wisned haffdha ighn̄ naturlig lwcht ix.
al wardhn̄ stod tha i waadha

Solan mistha stray thn̄ tredia part x.
aff alt sith sckieen thz war fuld hart
thē adam ildha giordha
Och brød mod gud mz acht och raad
ther han thz abla tog och aad
och wildha tha wijsara wordha

Swodant gaff adam oss til arff
han giordha oss sckadha och inghn̄ tarff
i paradijs war han eena
Mz qwindhn̄ som oss hadha giort thn̄ sckadha
the sadha ther baadha och ildha ladha
fuld saara mwna the thm̄ weena

Gwd kom sidhn̄ gangandes war gātza wred
adam war sckiwldt for han war leed
aff syndhn̄: som han tha giordha
Adam huar asthw wsligha mand
ieg sckaptha tig deglig aff iord och sand
han inthz swara tordha

Adam gack hijd ieg wil tig sckodha
thin siwgha faar thu rath aldrig bodha
tig wordher yw langs och warra

Adam han grad och ildha ſaa
wij ara nw nøgna och baadha har ſtaa
ſwo ſwarer ieg tig myn harra

Haffuer thu klader tha før tig ij
ſagdha gud:ieg giordha tig ganſcka frij
mod blwſel och wardzens wandha
Adam huar thu haffuer ildha giord
thu haffuer forgiffuz baadha hīmal och iord
mz thin forbannedha andha

O wij mig arma wſla mand
ſagdha adam:ieg raad ey findha kand
for wij oſſ ſwigha lodha
Jeg kōmer nw til myt rattha ſckial
wij haffua giort ildha thz wed ieg wal
wij fangha rath-aldrig bodha

Ynckar ethē offuer oſſ hīmal och iord
for wij haffua braat wor herres ord
wij wildha hānū icka lydha
han ſckaptha mig faffuar och møghz wijs
nw wil han ſla oſſ mz ſith rijs
hanſſ wanſckab kwndha wij ey nydha

O ſoel:o maana:o ſtiarner klara
begrader thz wij ſculla ildha fara
wij wara i hedher och ara
The gaffuer gud gaff oſſ mz ſyn macht

thm̄ gaffua wÿ fuld lidhn̄ acht
fuld ynckalighn̄ ſtaa wÿ hara

Mig blwas at ſee thn̄a nøgna qwindha
at ſckiwla oſſ mz kwndha wÿ ey findha
thz er wor ſtora kara
Hwn tør ey ſla ſyna øgna op
at ſckodha och ſee myn nøgna krop
ødher wildha hwn halder wara

Til adam thaledha gud tredia tÿd
ieg biwder ether baadha ath i gaa hÿd
och ſckāmer ether ey eth ſtycka
Huo ſagdha ether thz i nøgna waara
wthn̄ a bled thz i baadha baara
huar mwna ether thē om tycka

The roptha tha baadha mz gradendha taar
o herra wÿ ſee wal huar thn ſtaar
wildha thu oſſ noghz naadha
Wÿ willa gaa fram vti thit naffn
oſſ hobes thu gør oſſ baadha gaffn
tog wÿ ara ſtaddha wti waadha

Gud tog ſtray en kiortel aff ſckind
och kaſtha paa thn̄ nøgna qwind
hwn war tha ſckiwldt mz alla
Adam fick ſama kladha bwn
ligherwÿs ſckiwlthes han ſom hwn

meer wildha gud adam kalla

Jeg spør tig adam: swara mig igeen
madhn̄ thu wasth fasthera end noghn̄ steen
aff wijssdom som tig war giffueth
Hwi bleffst thu nøghen och swo rad
och ev i noghn̄ kladebona klad
huem haffdha tig swo fordriffuet

Thz giordha thn̄a qwidha som mig staar nar
forti ieg haffdha henna gansika kar
toduth offuer qwindha kadha
Hwn fick mig abled i myn hand
stray bleff ieg bondhn̄ mz syndzens band
hwn bad mig ther aff adha

Owi thz abla war fuld beest
o herra thu thz fuld wal weest
myna øghena lodes vp tilligha
Jeg saa myn krop war ildha scapt
myn fattugha sial hwn war fortapt
thi mwna ieg fran tig wigha

Eua: sagdha gud: hwi giordha thu thz
komst adam och tig i dieffuelsens nad
mwna thz wara thina brødha
Hwo haffuer thz giort thz wil ieg widha
at thu sculdha først paa abled bidha
sig mig ieg wil thz skiødha

Langt bortha stod orman och sckuledha til
och tanchtha hwad qwindhn̄ swara wil
om hwn wildha offuer hānū kara
Thz adam och eua haffdha giord
ther wildha ey diefuelan haffua aff ord
vsckyldug wildha han wara

Eua saa ormen han sckuleda fast
och haffdha syna øgna til henna kast
hwn raddes for hanss koma
Thn̄ gambla forradera han staar nw hist
som oss sweg baadha mz falsck och list
sagdha eua mz twcht och soma

Han fick mig abled i myn hand
och war swo smidug som en wand
han stod mig for ald fara
Thz sckedha vti thn̄ sama stwnd
ieg beed eth stycka mz myn mwnd
ieg kwudha thz inthz spara

O herra thetta maat thu høra
at ieg bad adam och swo gøra
huad sckal ieg mera sya
Thz ieg tha sagdha wildha han ey sckiødha
fuld haardeligha mwna han mig tha hødha
han bad mig standha och tya

Jeg haffuer nw sagt tig al myn grwnd

Driff orman bort i sama stwnd
som oss haffuer kömz i waadha
Gör thz nw herra for thit wold
besee thn̄ freestelsa wij haffua told
forbarma tig offuer oss baadha

Maledictiones serpentis. Gen̄ iij.

Thu dieffuel sagdha gud i orma ligha
for alla mēniscka scalt thu wigha i.
forbandhz scalt thu och wordha
Thu haffdha möghz ondt vti thina sindha
thn̄ tijd thu komst til thn̄a qwindha
och henna swigha tordha

Thit hoffuz scal bliffua sönder kryst ij:
thu scalt och kryba paa thit bryst iij.
iordhn̄ scalt thu forthara iiij.
Tig scal ev sckiwla klader eller haar v.
alla sculla hada tig huar thu gaar
forsmaadt scalt thu och wara

Tig scal och sla baadha lidhn̄ och stoer vi.
och hadha tig alla paa iordhn̄ boer
thz giffuer ieg tig til kanna
En qwidha scal en tijd tig swo slaa vij.
at al thin macht scal fran tig gaa
wachtha tig fuld wal for hanna

Huar hwn tig finder thu maath alt fly
huad halder thu asth paa marck eller by

hwn wil tig icka lidha
Huar hẽnes naffn naffnes mz ſtadig troo
thẽ maath thu huercken bidha eller boo
thz warer til ewigha tidha

Som thu haffuer ſwighz thñ førſtha qwindha
thñ andhñ ſckal tig hiema findha
hwn ſcal gøra tig ſtoer wandha
Och ſcal tig ſwichtha mangha fold
bethagha thin macht och alt thit wold
thz ſpørs offner alla landha

Adam gick fram ſwo rad han ſtod
ieg bedher tig herra thu war mig god
giff mig ey thina vredha
Thz ieg haffuer giort giordha ieg aff nød
thñ tijd mig qwindhen a bled bød
wij bleffua tha baadha ledha

Herra huad thu wilt aff oſſ gøra
wij ſtaa har baadha och willa thz høra
forſee oſſ mz thz baſtha
Giff oſſ nw plicht for wor vtucht
wij odha aff thñ forbaadena frucht
wij bødha thz wij kwndha laſtha

Maledictiones Ade.

Ja ia ſagdha gud thz ſckal wal ſckee
adam thu ſcalt nw aldrig lee i.
thz er thin førſtha plaffua

Thu lyddha thin høstrw meer end mig
thn̄ tiid hwn raaddha tig meen och swig
stoer fattigdom scalt thu haffua ij.

Barfodt och nøghn̄ scalt thu gaa iij.
thin fødha scalt thu mz vmag faa
thu scalt och syrgha och gradha
Al wardhn̄ scal tig wara i mod
for qwindhen thu tig swigha lod
thina øghena scalt thu wadha

Tig scal wara mod baadha stock och steen
til thu forwandles til iord igeen
baadha wand och wader til ligha
The børn thu affler effther thn̄a tiid
the sculla vpffyldha wardhn̄ wiid
the wordha och aldrig righa

Swo lēgha thu leffuer scal ragn ey kōma iiij.
iordhn̄ at gøra noghn̄ frōma
thz skeer for thina brødha
Aff tørst och hūger mz fraast och kwld v.
thin krop scal wordha alstinges fwld
swo lengha thu gaar til dødha

Thu scalt ey adha aff noghz bord vi.
adam for thu haffuer ildha giord
ev soffua paa thin sidha vij.
Paa noghn̄ sang i thina daffua

hws eller hiem scalt thu ey haffua
thin tijd scalt thu swo slidha

Mz arbeygd: kwmmer: och hiartha nød
scalt thu forhwerffua thit dagligha brød
och swo thina efftherkōma
Swo haffuer thu kommz al wardhn̄ i fald
thz skedha for en qwindes kald
ether baadha til lidhen frōma

Adam stadt bort thu weest thin dom
stray qwindhn̄ til wor herra kom
hwn kwndha ey møghz swara
Thu ast sagdha gud thn̄ warstha ting
som nogher kan findha al wardhn̄ om kring
ieg wil tig icka spara

¶ Imprecationes mulieris.

Jeg wil tig swodana gaffuer giffua
vnder mandzens macht tha scalt thu bliffua
offuer tig scal han wara herra i.
Al tijd scal han leggha ther paa wind
at swichtha thit ondha haardha sind
eller i fara baadha werra

Thu scalt arbeygdha mz rock och teen
eller han slaer sønder baadha ryg och been
om thu wilt hānū ey lydha
Warer mz fred thz staar ether wal
tha leffua i samen mz rath och skial

thz scal ether ey fortrydha

Thin sckyld findes meer end adam brød
thi scalt thu wordha bleg och rød
nar thu thina børn scalt fødha ij.
Aff twang och nød som thu scalt lidha
for sandt thu scalt tha geldha widha
thu taaldt baadha wee och mødha

Aff sorg thina tander gaa tha til hoba
toduth och wee mwna thu tha roba
thñ tijd scal wordha tig bangha iij.
Thu wildha tha halder wara død
end taala swodan bitther nød
om daghena wordha noghz langha

Alla qwindsfolk som børn sculla fødha
the mwgha alt taala swodan mødha
fuld saara the offuer tig kara
Haffdha thu ey syndhz mz thin vsnildha
thñ tijd thu abled adha wildha
nød haffdha ey kõmz hara

Thu scalt vpffyldes mz wee och twang
och tidhñ scal wordha tig gansska lang
swo scalt thu thz forstandha iiij
At taala thñ nød som thu scalt haffua
for syndhñ thu giordha: aff legoms plaffua
thz spørs offuer alla landha

Jeg haffuer forbandhz ether alla tree
swo ether kan aldrig løcka scke
gaar hijd nw alla til ligha
Thu dieffuel gack bort aff paradijs
thu swegst adam tog han war wijs
bort hadhen scalt thu wigha

J orma ligha haffdha thu tig sckapt
wistha thu ey wal thu wasth fortapt
end solen wasthw faddra
At thu haffdha bleffuit vti halffuedes glødha
och taaled ther twang mz pyna och mødha
thz haffdha wareth møghz baddra

End thu sculla swigha thessa twendha folk
och kõma al wardhen vti kwmmer och wolk
forbãnedha wordha thina stwndha
Lad mig tig aldrig mera see
far bort til halffuedes twang och wee
thi thu asth ond aff grwndha

Adam tanchtha paa hwad han wildha gøra
thz gud sagdha ormen kwnna han wal høra
han raddes for gudz wredha
Misckwndeligha herra tha giff mig dom
mig war i mod ieg fora tig kom
thu stander alt nw til redha

At døma mig for myn sckyld och brødha

ieg wed thw wilt mig saara høgha
gør thz mz twcht och ara
Driff mig ey aff thenna stad
lad mig har bliffua och eua mz
har wildha wij gerna bliffua

At baddra thz wij haffna mod tig brot
thz tychtha mig wara nyttha och got
wildha thu tig ther til bøgha
Kwnna wij ey mera aff himerigha faa
end thña stad wij standha vpaa
wij ladha oss ther mz nøgha

Adam och eua gaar baadha hijd
ether staar nw fora en ynckalig tijd
thz maa ey andhz wara
Huad i haffua brøt ethers gud i mod
thz faa i nappelighen nogher tijd bod
paradijs sculla i ombara

Adam gack fram thu fwla mand
thñ syndugha qwindha tag wed thin hand
gaar wd til wardzens mødha
Himel och iord maa har fora gradha
alla the som sckabes theres øgna wadha
och solan maa ther fora blødha

for gang som adam och eua the gaa
gud ladha thz fora theres synder staa

begyntha tha baadha at raaba
Alla dywr som sckaptha waara Rab mov.
mellō adā och gud the witna baara gen̄ iij.
aff paradijs strax the løba

The sogha til hīmelan och stāpedha paa iord
for adam han haffdha ildha giord
gud wistha huad the mwna mycena
Fogla fløgha høgt och roptha swo fast
for adam war aff paradijs kast
slogha thm̄ mod traa och greena

O adam adam huar thz war ildha
thu sculdha thū stora gladha spildha
och gøra tig sielff thn̄ sckadha
Fiscka som wara i alla flodha
the løba i wandhz och ildha the lodha
offuer adam stoer ynck the hadha

Huad sorg vti adams hiartha stod
thz wedh thn̄ gud hānū wordha lod
han gaff sig gantza saara
Eua: sagdha adam mz gradendha taar
eya huad onth oss fora staar
gud giffuz wij døda waara

Eua roptha tha mz iēmerlig røst
o adam adam giff mig trøst
ieg døer aff hwnghers waadha

Paa tredia dag haffuer ieg uw gaad
Adam vthñ thu kanth findha raad
tha bliffua wÿ dødha baadha

Aff hwngher och tørst mz fraast och kwld
gudz nadha och hielp er for oss dwld
thi gaar oss møghz til meena
Jeg bedher tig adam gør saa wal
madhñ wÿ har gaa sla mig i hial
swo fødher thu tig wal eena

Eller gud ledher tig i paradÿs
som wÿ wara før och gør tig wÿs
swo faar thu thina fødha
J huad wÿ góra i thña tÿd
om wÿ gaa baadha om wardhñ wÿd
tha findha wÿ inghen grødha

Jordhñ giffuer ey nw aff sig lwcht
ey noghz traa wil bara frwcht
som wÿ sculdha oss aff biergha
Uora klader kwnna oss ey sckiwla for fraast
swo lidhñ er wor dagligha kaast
wÿ kwnna oss ey nw wargha

For noghñ thñ ting oss er i mod
o adam hielp thz wÿ faa bod
bedh gud om hielp och nadha
Awÿ huat wÿ haffua ildha giord

thn̄ tijd wij braadha wor herres ord
mz abled ther wij aadha

Adam begyntha at ſucka och gradha
thz war fuld ildha wij ſculdha thz adha
gud nadha oſſ alla ſtondha
The kaar wij haffua i baadha hander
for ſødma ther gick gēmen mwnd och thander
the ara baadha haardha och ondha

O herra ſom wij haffua brøt emod
vnd oſſ at gøra plycht och bod
før dødhn̄ tagher oſſ aff liffua
For wij ſculla ind vti halffuedha gaa
vpfylt mz ſorg i huarria wraa
wij villa oſſ til tig giffua

Ey er thn̄ plicht ſwo ſtoer paa iord
ther thz kan bødha ſom wij haffua giord
ieg ſigher huad thu ſcalt gøra
Eua: gack paa thin bara fod
gør plicht och bod i tigris flod
mig hobes gud wil tig høra

En ſteen tag vp aff flodens grwnd
holt hānū fuld hart vti thin mwnd
ſtad ther vti. xxx. dagha
ſwo lengha ſcalt thw ey tala eth ord
beſyrgha thz wij haffua ildha giord

mz swodan legoms plagha

Til iordans flod wil ieg nw gaa
swo langha wil ieg i wandhz staa
taala ther hwad gud wil sandha
Jeg wil ey dricka ey helder adha
myn brødha wil ieg ther syrgha och gradha
til liffuz fangher andha

Eua ieg wil nw fran tig wigha
lad tig ey meer aff diefuelen swigha
om han wil til tig kõma
Tanck huad han haffuer førra giord
wt aff thin mwnd tal ey eth ord
tha faar thu løcka och frõma

Adam gick bort syna synder at bødha
fuld snart mwna diefuelen qwinden mødha
han wistha wal huad hwn giordha
Han taledha til henna i sama tijd
hwn wandha sig huarcken hist eller hijd
hãnũ inthz hwn swara tordha

Dieffuelen sckaptha sig i angla ligha
forthi han wildha henna mera swigha
bad henna hwn sculdha hãnũ lydha
Han ynckedha sig offuer thñ qwindes twang
eya huar tidhen er wordhen tig lang
gudz wilgha wil ieg tig bydha

Aff wandhz scalt thu gaa i stadh
huart ieg gaar fora gack faralöst mz
thz er gudz sardeles willia
Hwar saara war qwindhñ thñ tijd flad
ther hwn giordha som dieffuelen bad
wildha sig ey fran hãnũ sckillia

Dieffuelen foer tha mz løgn och føg
swo grøn war eua som en løg
hênes krop war wissnz mz alla
Hwn gad ey staaedt paa syna been
for kuld haffdha giort hêna swodant meen
mod iordhen maatha hwn falla

Dieffuelen tog hêna vp i syn faffn
hwn têchta hã giordha hêna nyttha och gaffn
hêna tychtha hwn fick tha lisa
Esthw gudz angel som ieg wal troer
och scapt aff thñ i himelen boer
thu scalt mig adam wisa

The gingha tijd baadha som adam stood
och bøtha syna synder i iordans flood
adam grad gantza saara
O qwindha hwi asthw kõmen hijd
asthw nw swighen andhen tijd
ena:huad haffuer thu faara

Hwn wred syna hander drog sig i haar

mwna thetta wara dieffuelen hooss mig staat
giff mig thz nw til kenna
Twi wordha thin arma wsligha qwind
at thu swo løss wast i thit sind
swo swaredha adam henna

I wãdnet stod adam .xl. daffua
toldha kwld och hwngher mz møghel plaffua
fuld saara mwna han sig weena
For qwindhen som tha haffdha ildha giord
til henna wildha han ey tala eth ord
syn fødha sanckedha hwn ther eena

Thñ fødha war ey møghz god
thz war thz tang i wãdnz stod
och fiscka som inghen matha adha
Thz frod och slym som wãdnz dreff op
thẽ mz føddha hwn syn swlthena krop
syna hander matha hwn ey wadha

I flodhen:som adam tha i stod
al wardhñ war thm̃ baadha i mod
thet er nw.xl. daffua
Sidhñ thu gigst i thettha kaaldha wand
ieg bedher tig adam gack nw til land
lad oss nw vedhermod haffua

Och fattigdom forwthen andha
til gud wil oss syn nadha sandha

ther mz ladha wij oſſ nøgha
Och taalighen bara i alla maadha
madhn̄ wij kwnna wara ſamen baadha
huad han wil oſſ til føgha

Adam gick ſtrax aff iordans flood
begyntha at byggha en løffua bood
ſom han wildha haffua ſyn hwila
Mz eua han affledha ther en ſøn
han kalledha hānn̄ abel ſom ieg kan ſckiøn
the gingha ſidhn̄ mangha mila

I wardzens ſorg mz twang och nød
mz graad atſpwrdha the theres brød
wal. xxx. winther til andha
Sidhn̄ gingha the til thn̄ ſtad igeen
ſom the wara førra mz mødha och myeen
gudz anghel han thm̄ thz kandha

Eua kom tha i ſorghens garn
hwn bleff ther mz eth andhz barn
thz kom henna lidhz til fraama
Affleghoms twang och wee och nød
thz war ſtort wndher hwn bleff ey død
fuld lengha bleff hwn en daama

Hwn kwndha ey ſee ey halder høra
ey noghz ledhamod paa ſig røra
thz taaldha hwn mangha dagha

Alla qwindfalck ſckiancltha hwn thn̄ ſckaal
the miſtha fuld mangha baadha ſind och maal
thn̄ arff effther hēna the haffua

Om ſygher ſlog hwn ſyna øghena op
och tog ſielff paa ſyn ſtwgha krop
hwn wenedha ſig alla ſtwndha
Adam gack bort ieg ſcal nw fødha
myt fooſter til wardhen mz angher och mødha
hoes mig bliff inghalwndha

Chayn fødda hwn han war ey god
abel hoeſſ adam han wdha ſtod
hwn kalledha ſidhen at them baadha
Thettha ſcalt thu adam ſckiødha och widha
ſwo ſculla qwindfalk effther theſſa tidha
fødha børn mz døtzens waadha

At arbeygdha kandha anghelen thm̄ mz ſyna
och biargha ſig aff wand och iord ord
ſom folk plagha nw at gøra
Mandhn̄ ſcal gaa mz hargha och plow
tarſcka: och mwgha: och agha til ſckow
och qwindhen ſcal mandhen høra

Sidhn̄ ſckedha thz mod rath och ſckial
at chayn ſlog abel ſyn broder i hial
hānū tymdes ther fora ſtor wandha
Gud bleff hānū wreed for ſama ſag

for inthz creatwr bleff han mz mag
landfflychtug bleff han aff landha

En tijd ſckiwldha chayn ſig hoeſſ eth traa
ther wara ey dywrey fwglarey faa
kaſtha om ſig mangha greena
Han wildha ther liggha mz hwila och roo
for han matha ey paa iordhen boo
thz gick hānū ſtort til meena

Lamech han heffnedha ther abels død
i ſama ſtad han chayn ſckiød gen̄ iiij.
hānū tog han ſtrax aff liffua
Then gerning war adam møghz i mod
gantza lengha thz i hanſſ hiartha ſtod
hwar chayns ſial kwndha bliffua

Han ſyrgdha for abel och chayn wara dødha
hwndredha och .xxx. aar mz ſtor mødha
han kwndha thz icka wandha
Lamech bleff ſidhn̄ i wandet ſankt in diluuio.
ſom gud haffdha wrag offuer mēniſcken tanckt
ſwo fick hanſſ leeffnet andha

J ſckrifften thz ey aff gløma gaar
at adam leffuedha ſidhn̄ .ix. hwndredha aar
och .xxx. wynthera til andha
Adam bleff ſidhn̄ en gāmel man
.xxx. ſøner tha affledha han ex hiſtoria ſco-

Eua føddha .xxx. døtther ther til
the worthe thz war eth wnderligt spil
al wardhñ fick aff thm frõma
Alla som ara sckaptha och sckabes end nw
the haffua affsprwng aff thessa tw
aff adam och eua the kõma

Adam bleff siwg effther leghomsens laap
at leffua haffdha han ey lenghet haap
swo fick han tha til ordha
Myt lijff sarther teg nw snart til wad
vthñ ieg faar noghz at smørgha mig mz
ieg kan ey siwghera wordha

Thñ tredia søn haffdha han hoss sig
sath: hør nw huad ieg sigher tig
til paradijs scalt thu gangha
Miskwndhetz øllia er myn attraa
snarlighñ scalt thu paa waghen gaa
at ieg kwndha henna fangha

J østher tag waghen paa høgra hand
tha finder thu ther eth wissñz sand
ther standha wora fiad wal kandha
Som engelen kiørdha oss aff paradijs wd
slog oss fuld saara paa wor hwd
ther wij oss mod hãnũ wandha

Til angelen nar thu kōmer tÿd
ſig ieg til hānū ſatther al myn lÿd
bed hānū mig noghz naadha
Och giffua mig ſmørelſa til leghoms trøſt
ieg bedher hānū deſſ mz gradendha røſt
ieg er nw ſtadt i waadha

Enghelen fick ſath try abla korn
the wara ſwo hordha ſom noghz horn
och ſagdha huad han ſculdha gøra
Han gick ſidhen hiem och grad och tød
ſyn fadher han fandt han war tha død
til iordhen mwna han hānū føra

Oc iordedha hānū paa thē weſtra hand In
i ebron ſom gud gaff vp ſyn and mon-
ſwo fick hanſſ leffnet andha te cal-
Hanſſ ſial bleff offuer.v.twſendha aar uarie.
i halffuedha ſom ſckreffuz ſtaar
gud hēna til limbum ſandha

The karner wara førdha offuer wand och haff
och plantheda ſidhē paa adams graff
thz ſckedha i formaals tidha
Ther aff wortha eth traa fuld ſtort
aff huilket wor herres kaars war giort
thz ſculla alla mēniſcka widha

Finis: Deo gratias:

¶ Thettha sculla alla mēniscka widha
At ligherwijs som adam han gior-
dha strangh penitentz och plicht och
bood for syn synd: swo sculla wij och
gøra: om wij willa fly oc vndgaa
halffuedes pyna. Och thz gøra wij
mz scrifftha maal: almessa gerningher
och at wij altijd gerna sculla willa
høra: och lassa gudz ordh. Och ath
wij lidha och taala wardzens mod-
gang for gudz sckyld: mz andra och
flera godha gerningher. Ther fora
sigher wor herra til mēniscken.

O mēniscka: lidher thu noghz for mig
fuld snarlighn̄ tha bedrøffuer thu tig

Tag vp thit kaars och efftherfylgha mig
see hwilket ther er tha swarest for sig

Haffuer thu mig kar vti thin modgang
i hīmerigha scalt thu til ewig tijd frøydha tigh
blant angela sang

Vilt thu mz welløst myt kaars forbij gaa
tha scalt thu och wthen myt righa staa

Kwnna ieg icka vti myt righa forwthen pyna
och modgang komma

forthuñ medgãg fangher thu ther lidhñ frõma

Mz wngdom eller siwgdom orsagha tig inga
ledz mig at tiana
haltz forthi: at thu icka wedst mangha lijffs da
gha ieg wil tig forlana

Lad icka tidhen tig forsømelighen bedragha
ieg haffuer icka bebreffuz tig at leffua i viij daga

Dieffuelẽ offrar thu thina wngha aar openbara
thu staar dog om the gãbla fuld stor en fara

Seer thu icka at dødhen dagligha dags blant
falcket slaar
som stegheren blant hønsena nar som han til ste
gherhwset gaar

Then hana som hã lader igen leffua han siwn
gher alligha fast
och icka achther eller betrachther at han och scal
døø mz en hast

Trycht vti købmandhaffn: hoss her Pouel raff
Cãnik vti samastz. M. d. xiiij.